

УДК 338.246.025.88

В.В.Зимовець, пров. наук. співр., канд. екон. наук, О.М.Кошик, ст. наук. співр., канд. екон. наук

ДУ «Інститут економіки та прогнозування» НАН України, м. Київ

Н.І.Легінькова, доц., канд. екон. наук

Кіровоградська льотна академія Національного авіаційного університету

І.В.Фабрика, ас.

Кіровоградський національний технічний університет

Приватизація та націоналізація в контексті сучасної фінансово – економічної кризи

У статті проаналізовані причини та шляхи подолання сучасної світової фінансово-економічної кризи, зокрема, її негативного впливу на економічну ситуацію в Україні. Особлива увага приділена проблемам приватизації та націоналізації в контексті подолання кризи та мінімізації її наслідків.

фінансова криза, приватизація, націоналізація, реприватизація, державна власність

Вступ. Сучасна світова криза почалася як глобальна фінансова криза в найбільшій мірі спочатку вразила саме фінансову сферу. Тільки з досить значним часовим лагом її наслідки почали впливати на реальний сектор економіки, зумовивши входження у стан рецесії економіки багатьох країн. Тому логічно, що антикризові заходи, причому досить радикальні, були задіяні в першу чергу для стабілізації фінансового сектора економіки.

Однією з основних характеристик сучасної світової фінансово-економічної кризи, друга хвиля якої очікується багатьма експертами вже в 2012 році, є надзвичайна актуалізація проблеми оптимізації співвідношення приватного та державного секторів економіки.

Постановка задачі дослідження. Після початку фінансової кризи навіть в країнах з розвинутою ринковою економікою широкого поширення набули погляди, згідно з якими її подолання безпосередньо пов'язане з трансформацією відносин власності, а саме – з підвищенням ролі державної власності, широким застосуванням практики націоналізації та реприватизації як у фінансовому, так і у реальному секторах економіки. Визначення теоретичної та практичної обґрунтованості такого підходу вкрай актуальне й для України.

Проблемі раціонального співвідношення державного та недержавного секторів економіки, нажаль, в Україні не було приділено належної уваги в період підготовки та на перших етапах здійснення приватизації. Це призвело, зокрема, до переходу у приватну власність значної кількості об'єктів, які зазвичай залишаються в державній власності в більшості країн з розвиненню ринковою економікою (природних та значної частини штучних монополій, об'єктів соціальної сфери тощо).

В останні роки інтерес до цієї тематики посилюється. Питання раціоналізації співвідношення державного та недержавного секторів економіки з аналізом відповідного світового досвіду розглядаються, зокрема, В.Семенюк-Самсоненко [1]. Вона показує значні відмінності у цих співвідношеннях у різних країнах та відстоює необхідність підвищення ролі державної власності в Україні.

М.Чечетов аналізує питання ролі державного та приватного секторів економіки України в контексті зростання ефективності державного управління процесом приватизації [2].

Широке коло проблем здійснення приватизації, націоналізації та реприватизації, функціонування державного та недержавного секторів економіки в сучасних умовах розглядається в книзі «Державний сектор і функції держави у період кризи» [3]. Зокрема, в ній здійснене порівняння українського досвіду зі світовою раціональною практикою, на основі чого запропоновані підходи до оптимізації меж і конфігурації державного сектора, а також обґрунтовані принципи побудови системи управління об'єктів державної власності.

Оскільки фінансово-економічна криза супроводжується в Україні масштабною інтервенцією держави в економіку, то значну увагу в книзі приділено визначенню можливих деформацій (розростання сфери державної власності, посилення утриманства з боку державних компаній, поглиблення нерівності ринкових позицій приватних і державних суб'єктів господарювання, адміністрування тощо).

А.С.Гальчинський дає критичну оцінку підходам, згідно з якими зростання рівня одержавлення розглядається як один зі шляхів виходу з кризи та подолання її негативних наслідків [4].

Внаслідок кризи розвиток фінансових ринків значно відхилився від розвитку реального сектора економіки. Активне використання різного роду похідних цінних паперів, деривативів вже давно зробило ситуацію вкрай небезпечною. Перед кризою вартість фінансових паперів у світі перевищувала ВВП більш ніж у 10 разів, тоді як у 1980 р. це перевищення становило лише 1,2 рази [5].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ще у 80-ті роки минулого століття американський економіст Ліндон Ларуш зробив прогноз про загрозу стрімкого поширення похідних фінансових інструментів, наслідком чого може стати фінансова криза небачених масштабів.

Те, що зараз називається ринковими, або фінансовими «бульбашками» - не що інше, що К.Маркс визначав, як фіктивний капітал, вбачаючи в його випереджальному зростанні в порівнянні з «дійсним» капіталом загрозу значного загострення нормальних для ринкової економіки циклічних криз.

Концентрація зусиль на стабілізації саме фінансової сфери та її найбільш важливого сегменту – банківського – має ще одну важливу причину. Як доводить світовий досвід, щонайменше, за останнє століття, незалежно від того, що стало причиною кризи (класична криза перевиробництва, війна тощо) загальна економічна стабілізація починається з відновлення нормальної роботи фінансових інститутів.

Це однаковою мірою характерно як для Росії періоду НЕПу, так і для США часів «Нового курсу» Ф.Д.Рузвельта, післявоєнної ФРН або післяфранкістської Іспанії в період дії «пакту Монклоа».

З початку світової фінансової кризи в світі широко поширилося явище, яке відомий російський економіст Р.Хасбулатов охарактеризував, як «повернення кейнсіанської парадигми», «тріумфальне повернення кейнсіанства». На його думку, це визначається наступними двома фундаментальними фактами, які характеризують сучасну економічну ситуацію в світі:

«Перший. Офіціальний кінець неоліберально – монетарної ідеології в економічній політиці США та інших країн Заходу. Другий. Хоча само ім'я Кейнса не називається, але змістовна частина всіх антикризових заходів відповідає його відомим рекомендаціям в відношенні використання потенціалу держави як економічної сили, яка рішуче втручається в економіку «вільного ринку» [6].

Деякою мірою це відповідає дійсності. Теза про необхідність посилення регулюючої ролі держави в економіці стала загальним місцем у виступах та публікаціях навіть найбільш палких прихильників лібералізму та монетаризму.

В багатьох країнах значно посилилася роль заходів, які рекомендувалися Д.М.Кейнсом: збільшення державних видатків для стимулювання виробничого та споживчого попиту, в тому числі емісійним шляхом; обмеження зростання заробітної плати; державне регулювання зайнятості; активне застосування суспільних робіт тощо.

Проте, на наш погляд, новітнє захоплення теорією Кейнса та неокейнсіанців – це кон'юнктурне явище, яке, як і різке зростання інтересу до класичного марксизму, характерне лише для першого етапу сучасної світової кризи.

Теорія Кейнса була орієнтована на активну регулюючу роль національної держави по відношенню до достатньо автономної національної економіки. В умовах глобалізації та в ситуації, коли фінансово – економічна «міць» транснаціональних корпорацій співставна, або навіть перевищує «міць» багатьох національних економік, повноцінна реалізація кейнсіанської моделі просто неможлива.

Крім того, сучасна криза, дійсно, пов'язана з різким ослабленням державного регулювання. Але регулюванням в фінансово-монетарній сфері, необхідність якого як раз і визнається прихильниками неоліберально – монетарної ідеології. Причому вони завжди вели мову про вкрай жорстке застосування державою фінансово – монетарних обмежень, роль яких починаючи з 80-тих років в країнах з розвинутою ринковою економікою поступово послабилася.

Як приклад – гіпертрофоване зростання незабезпеченої грошової емісії в США, політика низьких процентних ставок, яку проводила ФРС з метою попередити циклічний спад економіки та стимулювати її сталий розвиток, безконтрольне нарощування суверенних та корпоративних боргів багатьма країнами ЄС.

Ці фактори, які зіграли дуже важливу роль в формуванні умов для вкрай тяжкого протікання сучасної світової кризи, не мають ніякого відношення до монетаризму, але безпосередньо пов'язані з кейнсіанськими підходами.

Тому, на наш погляд, державне регулювання буде підсилюватися в фінансовій політиці, в унормуванні діяльності різного роду фінансових інституцій – банків, іпотечних, інвестиційних, страхових та інших компаній при збереженні ліберальних підходів до функціонування економічних суб'єктів в реальному секторі економіки. При цьому виключно велике значення в такому регулюванні будуть мати наднаціональні органи: G – 20, ЄС, Єврокомісія, МВФ, МБРР (останні, можливо, будуть значно реформовані).

Проте це ніяким чином не стосується відносин власності як у фінансовому, так і в реальному секторах економіки.

Мета статті. Дослідити процеси приватизації, націоналізації, та реприватизації в контексті сучасної фінансово – економічної кризи.

Основні матеріали дослідження. Актуалізація проблеми оптимізації співвідношення приватного та державного секторів економіки в умовах світової фінансово – економічної кризи призвела до того, що навіть в країнах, які завжди були взірцем в реалізації ліберальних підходів до управління економікою, гостро, причому в практичній площині, постало питання про посилення ролі державного регулювання та проведення масштабної націоналізації як у фінансовому, так і у реальному секторах економіки. Це стосується США, Великобританії, Німеччини, Ірландії та багатьох інших країн.

Слід зазначити, що націоналізація й раніше була елементом стабілізаційних антикризових заходів в країнах з розвинутою ринковою економікою, зокрема, Франції, Італії, Австрії та інших.

Так, в Італії широко використовувалася практика націоналізації компаній, які вважаються життєво необхідними для нормального функціонування держави з метою їх прямої державної підтримки. Після цього в більшості випадків здійснювалася їх реприватизація шляхом зменшення державної долі в капіталі компанії.

Практичне здійснення таких заходів полегшувалося тим, що основну роль в італійській економіці відіграють акціонерні товариства зі змішаним державно – приватним капіталом. Домінування таких товариств пояснюється декількома причинами.

«По-перше, більшість із них виникла внаслідок державної фінансової санації кризових приватних компаній. По-друге, створення та функціонування змішаних акціонерних товариств більш дешево обходиться держбюджету. Для того, щоб встановити контроль над приватним акціонерним товариством, державі достатньо придбати контрольний пакет його акцій... Для створення же цілком державного підприємства йому довелося би сплатити вартість всіх його фондів. По - третє, поточна виробнича діяльність змішаних акціонерних товариств найменш обтяжлива для держбюджету. Вони фінансуються головним чином за рахунок грошового ринку і в нормальних умовах вимагають досить невеликих додаткових вкладень держави» [7].

Ідея націоналізації як тимчасовий засіб фінансового оздоровлення періодично виникала навіть у «цитаделі світового лібералізму» - США, наприклад, у 80 – ті роки минулого століття щодо автомобільного гіганту «Крайслер». Але вона не отримала підтримки.

«Хвилі» націоналізації та приватизації в ключових галузях економіки змінювали одна одну в 60 – 80- ті минулого століття роки у Великобританії та Франції. Проте не викликає сумніву, що до 2008 р., після приватизаційної компанії 80-х – 90-х років, яка охопила значну частину країн світу, в розвинених країнах абсолютно домінувала ліберальна парадигма необхідності обмеження розміру державного сектору, зменшення державного втручання в економіку та абсолютного неприйняття націоналізації як нормального механізму вирішення кризових фінансово – економічних проблем.

Ситуація принципово змінилася після початку першого етапу кризи, й логічно, що ці зміни почалися там, де почалася сама криза – в США, спочатку - по відношенню до фінансового сектора економіки, потім – до реального.

Поштовх світовій кризі, як відомо, дала криза іпотечного ринку США, який увійшов у фазу дестабілізації ще в 2007 р. Влітку 2008 р. котировки акцій американських іпотечних агентств Fannie Mae і Freddy Mac, які є основою іпотечного ринку США, тільки за декілька днів знизилася більш ніж на 30%. В вересні того ж року Мінфін та ФРС висунули програму встановлення контролю над цими агентствами.

По рішенню уряду США, вони знаходяться під державною опікою. Тимчасовим керуючим іпотечними компаніями визначене Федеральне агентство по фінансуванню житла (FHFA).

Спасіння Freddie Mac і Fannie Mae від банкрутства обійшлося бюджету США в десятки мільярдів доларів. Причому говорити про стабілізацію ситуації зарано: тільки у 2010 році вони зазнали збитків на суму 41,5 млрд доларів, ситуація принципово не змінилася у 2011 р.

Проте націоналізація не стала в США універсальним засобом протидії кризі. Держава не стала попереджати банкрутство банків Lehman Brothers та Bear Stearns. Ті ж фінансові інституції, банкрутство яких держава хоче попередити, отримують фінансову допомогу від уряду (така форма підтримки здійснюється також щодо страхових компаній).

На початку кризи британський уряд отримав контроль над 65% акцій Lloyds Banking Group. Взамін цього банк отримав державні гарантії по ризикованим активам

на 367 млрд дол. Під повний державний контроль перейшов ще один з найкрупніших британських банків - Royal Bank of Scotland, доля державної власності в якому сягає 70%.

Фактично націоналізація цих банківських установ почалася ще в жовтні 2008 р., коли уряд ре капіталізував Royal Bank of Scotland і Lloyds Banking Group на 62 млрд дол., отримавши великі пакети акцій цих банків в (58 и 43% відповідно). В 2008 р. були також націоналізовані два відносно невеликих банки – Northern Rock и Bradford & Bingley.

Внаслідок націоналізації вже в березні 2009 р. під повним контролем уряду опинилося половина банківської системи країни.

Характерним результатом націоналізації банківських установ в Великобританії є створення спеціальної інституції United Kingdom Financial Investments (UKFI) для управління державними пакетами акцій в банківських установах. Вона має збалансувати інтереси уряду та акціонерів банків, якими в нових умовах виявилися й платники податків. Інші країни, які йдуть шляхом часткової націоналізації банківської системи, аналогічних структур не мають.

В грудні 2008 р. влада Ірландії була вимушена частково націоналізувати найбільші банки держави.

8 січня 2009 р. уряд Німеччини прийняв рішення про націоналізацію другого за величиною банку країни – банку Commerzbank. В рамках націоналізації за рахунок викупу акцій державою банк отримав додаткові кошти обсягом 10 млрд. євро. В 2009 р. був націоналізований найбільший в Німеччині іпотечний банк Hypo Real Estate.

20.03.2009р. Бундестаг схвалив закон про примусову націоналізацію банків, які опинилися на межі банкрутства. Він дозволяє державі експропріацію акцій банку, якщо не вдалося досягнути згоди з їх утримувачами. Після проведення заходів по фінансовому оздоровленню банку, уряд зобов'язаний приватизувати його в найкоротші строки.

Закон був підготовлений для конкретного випадку, а саме - порятунку від банкрутства Hypo Real Estate, але закладені в ньому норми можуть бути використані й при націоналізації інших банківських установ, вірогідність чого в Німеччині ще є.

В жовтні 2008 р. було заявлено про купівлю урядом країни 99,78% акцій банку Kommunalkredit з метою врятувати його від банкрутства. Згідно з умовами угоди, основні власники банку – австрійський Volksbank (йому належало 50,78%) та франко – бельгійський Dexia (49%) отримали за свої пакети акцій лише по 1 євро, тобто мова йде фактично про конфіскацію.

Банківська система повністю націоналізована в Ісландії, часткова націоналізація здійснена в Швейцарії, Латвії, Казахстані, Росії та деяких інших країнах.

Голландско-бельгійська банківська група Fortis була націоналізована урядами своїх країн в кінці вересня 2008 р. У жовтні 2011 р. бельгійський уряд викупив банк Dexia, тобто націоналізація в банківській сфері продовжується.

На відміну від фінансового сектора, націоналізація в реальному секторі в світі під впливом сучасної глобальної світової фінансово-економічної кризи практично не отримала поширення. Найбільш значним прикладом її здійснення є часткова націоналізація урядом США у 2009 р. компанії General Motors.

В Європі в реальному секторі економіки процес націоналізації фактично так і не розпочався, з початку кризи в державну власність не перейшла жодна велика компанія, хоча розглядалася можливість націоналізації деяких автомобільних компаній в Великобританії.

В Росії з 2008 р. готувався грандіозний проект націоналізації металургійної галузі шляхом створення суперконцерну з контрольним пакетом акцій держави, проте ця ідея ще на початку була 2009 р. відхилена.

Росіяни все ж здійснили фактичну націоналізацію деяких об'єктів реального сектору. «В Росії процес націоналізації охопив активи, заставлені під кредити. Вони переходили у державну власність в силу неспроможності колишніх власників розрахуватися за кредитами державних банків... Ці активи експерти поки що оцінюють скептично, оскільки більшість з них за кризових умов стали неліквідними... Серед націоналізованих активів до числа цінних експерти відносять тільки два – це нафтова компанія «Sibir Energy», понад 75% акцій якої перейшло під контроль «Газпромнафти», а також 40% акцій «Ростелекому», що протягом передкризового періоду були консолідовані націоналізованим банком «КІТ Фінанс»... Зараз російський уряд орієнтований на продаж усіх активів, зосереджених у державних банках у вигляді застав, а також пакетів акцій, викуплених в рамках антикризових програм» [8].

Крім того, держава була вимушена повернути під контроль державних холдингів більше 60% установлених потужностей енергетики. Проте це було не антикризовим заходом, а реакцією на фактичний провал реформи галузі, започаткованої А. Чубайсом.

В Україні є поодинокі приклади націоналізації досить великих підприємств і виробничих комплексів: ЗАО «Індар» (Київ), завод «Біостимулятор» (Одеса), Азовський лікєро-горілчаний завод (АР Крим) та інші.

Але вони не є частиною системи загальних антикризових заходів і пов'язані з відновленням прав держави, порушених в ході здійснення приватизації, з невиконанням умов приватизаційних конкурсів, з протидією «чорному» рейдерству тощо. Масштаби повернення приватизованих підприємств у власність держави з цих причин невеликі [9].

На відміну від націоналізації, приватизація є одним із реальних механізмів вирішення бюджетних та боргових проблем у країнах, які понесли найбільші втрати внаслідок світової фінансово – економічної кризи. Зокрема, вона визначена як один з основних напрямків попередження суверенного дефолту Греції та ряду інших країн єврозони.

Значна роль приватизації у подоланні кризи та мінімізації її негативних наслідків визнається й в Україні. Проте позитивний ефект від неї може бути отриманий лише при врахуванні результатів великої приватизації в країні та іноземного досвіду.

Результати індивідуальної приватизації великих і надвеликих об'єктів, яка в значних масштабах почалася в 2000 р., досить суперечливі. В цей період був практично повністю приватизований Гірничо-металургійний комплекс (ГМК), вклад якого у виробництво та експорті України є найбільшим. Серед 89 діючих підприємств ГМК тільки одне – недобудований Криворізький гірничо-збагачувальний комбінат окислених руд – є державним, інші – приватні, з часткою недержавної власності, близькою до 100 % [10].

Проте приватизація галузі не призвела до її технологічного оновлення. В умовах сприятливої зовнішньоекономічної кон'юнктури власники підприємств орієнтувалися на максимальне нарощування виробництва та експорту продукції, а не на модернізацію.

Внаслідок збереження низького технологічного рівня виробництва на підприємствах металургійної галузі на виготовлення однієї тонни сталі в Україні витрачається 52,8 людино-години, тоді як у Росії цей показник становить 38,1, а в Німеччині – 16,8 людино-години. За повної завантаженості приватизованих металургійних комбінатів України з повним металургійним циклом продуктивність праці становить приблизно 200–250 тонн сталі на одного робітника на рік, у той же час

на нових сучасних електрометалургійних міні-заводах з обсягами виробництва 1,5–2,0 млн. тонн сталі на рік цей показник дорівнює 3000–4000 тонн [11].

Але немає підстав пов'язувати такий технологічний стан галузі з її приватизацією. Більш того, значні успіхи в модернізації російської металургії (яка теж майже повністю приватизована) в порівнянні з українською можна пояснити саме тим, що її приватизація була розпочата значно раніше і раніше завершена.

«При співставному падінні виробництва (25% у в 1990–2010 рр. в порівнянні з 34% в Україні) російські підприємства змогли провести докорінну модернізацію, і багато з них не поступаються передовим світовим компаніям. У 80-ті роки українські підприємства вже відчували дефіцит інвестицій, але справжнім лихом для галузі стала приватизація, яка запізнилася. Якщо власники основних підприємств в Росії визначилися вже в середині 90-х і задумалися про отримане ними багатство, то українські підприємства прожили в ситуації невизначеності та тимчасового управління на десятиріччя довше» [12].

Ще одна з базових галузей економіки – хімічна – в цілому контролюється приватним капіталом, йде підготовка до приватизації останніх державних підприємств та державних часток у власності підприємств.

Приватизація призвела до відчутних позитивних результатів з точки зору модернізації хімічного виробництва. Зокрема, азотні підприємства України в результаті технологічного оновлення вже випередили російські по зниженню витрат газу на тону продукції та продовжують реконструкцію [13].

В найближчий період часу ключове значення буде мати приватизація електроенергетичної галузі. Доцільність приватизації галузі пов'язується, перш за все, з необхідністю залучення приватного капіталу для її модернізації.

Згідно з даними Міністерства енергетики та вугільної промисловості, за останні 5 років рівень зносу потужностей вітчизняної теплової генерації збільшився з 65% до 76,2%. При цьому у держави традиційно не вистачає коштів на реконструкцію енергосистеми [14].

Внаслідок недостатнього фінансування, за останні чотири роки план по введенню в дію ліній енергопостачання був виконаний менше, ніж на 4%, їх було побудовано 220 км замість запланованих 5710 км [15].

Тяжкий технологічний стан галузі зумовлює необхідність масованого залучення інвестицій, що неможливо без проведення приватизації. Проте це занадто складний процес, про що свідчать результати приватизації в Росії. Російські фахівці оцінюють їх як повний провал [16].

Для залучення інвестицій в російську енергетику її приватизація супроводжувалася лібералізацією тарифної політики. Вважалося, що демонополізація галузі внаслідок її приватизації різними інвесторами створить конкурентне середовище, в якому ціни в енергетиці будуть знижуватися.

Проте фактично основним результатом приватизації стало неконтрольоване швидке зростання тарифів, що загрожувало, перш за все, тяжкими соціальними наслідками. Держава була вимушена повернутися до обмеження тарифів у «ручному режимі». А це, в свою чергу, призвело до масованого відтоку приватного капіталу з галузі та домінування в ній державних корпорацій, які зараз контролюють більше 60% установленної потужності галузі.

Тому вирішення основної задачі завершального етапу приватизації в Україні – переходу у недержавну власність енергетики (при збереженні у держави блокуючих пакетів акцій) – потрібно здійснювати паралельно зі створенням ефективної системи державного регулювання цін в ній, дієвої протидії їх неконтрольованому зростанню.

Завершальній етап приватизації, який розпочався в 2011 р., буде мати успіх лише при умові реалізації системи заходів по підвищенню її ефективності.

Висновки. Зараз можна говорити про «правий поворот» у відношенні до пропозицій значного розширення меж державного сектору як механізму виходу з сучасної світової кризи.

Націоналізація як антикризовий захід була відхилена на користь державної фінансової підтримки недержавного сектору. Звісно, це теж форма одержавлення економіки, проте - принципово інша форма, ніж підвищення ролі державної власності в економіці.

Зростання долі держави у власності компаній, яке в багатьох випадках є умовою надання державної допомоги, як правило, не призводить до їх трансформації в державні компанії. Тоді, коли це все ж відбувається, влада в усіх без винятку країнах декларує намір найскоріше повернутися до недержавної форми власності після стабілізації фінансово-економічного стану компаній. В деяких випадках такий підхід закріплений законодавчо (Німеччина).

Якихось суттєвих правових та інституційних перешкод для здійснення процесу реприватизації в сучасних умовах в країнах з ринковою економікою не існує. Вона може здійснюватися найпростішим способом – шляхом продажу пакетів державних акцій на фондовому ринку. Такий підхід чергування націоналізації та приватизації, як вже говорилося, протягом десятиліть використовується в Італії, і він в сучасних умовах набуває універсального значення.

Фактично в США та деяких інших країнах вже розпочався процес повернення державі фінансовими компаніями коштів, які вона надала в рамках підтримки фінансового сектору після початку кризи.

Процес стимулюється бажанням банків як можна скоріше позбавитися надмірного державного регулювання, пов'язаного з наданням державної підтримки, зокрема, в питаннях виплат керівництву та найму робітників.

Таким чином, прогнози відносно того, що сучасна глобальна фінансова економічна криза призведе до корінного перегляду поглядів на роль державного сектору в економіці, зумовить радикальне зростання його питомої ваги, не виправдовуються.

Процес націоналізації в фінансовій сфері, перш за все, в банківській системі, набрав великих обертів. Проте й він розглядається як суто тимчасове явище.

В сфері державного регулювання банківської, інвестиційної діяльності відбувається повернення до принципів, які були абсолютно беззаперечними ще в середині 80-х років минулого століття. А саме – ці сфери повинні підлягати суворому державному регулюванню та регламентації. Відхід від цих принципів й зумовив сучасну глобальну фінансову кризу, відновлення їх ролі слугуватиме виходу з кризи. Проте це аж ніяк не змінює фундаментальних основ відносин власності в ринковій економіці.

Ці висновки в повній мірі відповідають й українським сучасним реаліям.

Список літератури

1. Семенюк–Самсоненко В.П. Підвищення ефективності управління об'єктами державної власності в умовах реформування економічних відносин в Україні.: Автореф. дис. канд. наук / ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАНУ». – К., 2009.
2. Чечетов М.В. Державне управління приватизацією у контексті трансформації відносин власності в Україні.: Автореф. дис. докт. наук/ Національна академія державного управління при Президентові України. – К., 2006.

3. Державний сектор і функції держави у період кризи /О.Пасхавер, Л.Верховодова, О.Кошик, К.Агеева, Д.Згортюк. – К.: СПД Моляр С.В., 2009. – 129 с.
4. Гальчинский А.С. В какой мир мы вступаем? – [Электронный ресурс]. – доступный з: <http://www.expert.ua/articles/9/0/6440>
5. Бузгалин А.В., Колганов А.И. Кризис – 2008: виртуальный фиктивный капитал и альтернативы его бесконтрольному развитию//Философия хозяйства. – 2008. - № 6. – С.19 – 20; Агеев А.И. Кризис – его время, пространство, действующие лица и риски//Философия хозяйства. – 2008. - № 6. – С.28. <http://www.zlev.ru/index.php?p=article&nomer=9&article=367>
6. Васильков Н. Государственные предприятия и приватизация в Италии. «Мировая экономика и международные отношения», 1991. - № 9. - с. 98.
8. Державний сектор і функції держави у період кризи/О.Пасхавер, Л.Верховодова, О.Кошик, К.Агеева, Д.Згортюк. – К.: СПД Моляр С.В., 2009. – С. 78 – 79.
9. [Электронный ресурс].- Доступно з: http://www.spfu.gov.ua/ukr/law/spfu_1511_11.html
10. [Электронный ресурс].- Доступно з: www.economica.com.ua/metal/article/117087.html
11. Мазур В. Металургія України: стан, конкурентоспроможність, перспективи // Дзеркало тижня. – 2010.– №8.
12. Украинская металлургия за 20 лет независимости. [Электронный ресурс]. – Доступно з: rss.novostimira.com/n_1355501.html.
13. Н.Кабаш. Химики продолжают модернизацию. [Электронный ресурс]. – Доступно з: <http://markets.eizvestia.com/full/himiki-prodolzhayut-modernizaciyu>.
14. Что даст Украине приватизация энергетики. [Электронный ресурс]. – Доступно з: <http://2000.net.ua/2000/derzhava/resursy/75656>.
15. М.Каменев. Подсосный метод // Бизнес, 2011. – №33. – С.25 – 27.
16. В.Гудкова. «Конец света». Спасение российской энергетики обойдется в 11,1 трлн рублей. [Электронный ресурс]. – Доступно з: <http://www.aif.ru/money/article/45648>; П.Батурич. «Во всем виноват Чубайс»: будет ли свет в конце реформы энергетики. [Электронный ресурс]. – Доступно з: <http://top.rbc.ru/economics/25/07/2011/607133.shtml>; Провал реформы энергетики. Что дальше? [Электронный ресурс].- доступно з: http://www.dvk-media.ru/stat/proval_reformi_energetiki_chto_dalshe/

В.Зимовец, А.Кошик, Н.Легинькова, И.Фабрика

Приватизация и национализация в контексте современной финансово - экономического кризиса

В статье проанализированы причины и пути преодоления современного мирового финансово-экономического кризиса, в частности, ее негативного влияния на экономическую ситуацию в Украине. Особое внимание уделено проблемам приватизации и национализации в контексте преодоления кризиса и минимизации его последствий.

V.Zymovets, A.Kochik, N.Leginkova, I.Fabrika

Privatization and nationalization in the context of modern financial - economic crisis

The article analyzes the causes and ways to overcome current global financial crisis, particularly its impact on the economic situation in Ukraine. Particular attention is paid to the problems of privatization and nationalization in the context of the crisis and minimize its consequences.

Одержано 10.02.12